Nr 37

Utbildningsutskottets betänkande i anledning av motion angående utbildningen inom dataområdet.

Motionen

I motionen 1972:1462 av herr Hermansson m. fl. (vpk) hemställs – med hänvisning till vad som anförts i motionen 1972:1321 – att riksdagen uttalar sig för att universitet, högskolor och lägre skolformer väsentligt ökar sin utbildning inom dataområdet och att utbildningens inriktning bör vara att ej stå i kapitalets tjänst utan i folkets.

Remissyttrandena

Utskottet har inhämtat yttranden över motionsyrkandet från universitetskanslersämbetet och skolöverstyrelsen.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) framhåller att den vid universitet och högskolor anordnade utbildningen inom dataområdet numera är tillgänglig för studerande vid samtliga fakulteter. Tyngdpunkten i utbildningen ligger inom de filosofiska fakulteterna (främst samhällsvetenskaplig och matematisk-naturvetenskaplig) samt inom de tekniska fakulteterna. Utbildning anordnas såväl avseende datamaskiners användning som datamaskiners konstruktion.

I utbildning inom filosofisk fakultet dominerar ämnesområdet informationsbehandling. Ämnesområdet är för närvarande uppdelat i två huvudinriktningar, nämligen numerisk analys och administrativ databehandling.

Utbildningen i informationsbehandling avser främst att förbereda för yrkesverksamhet som systemman, programmerare och därmed jämförliga yrken samt för lärarverksamhet. Utbildningen avseende datamaskiners tekniska aspekter anordnas för studerande vid filosofisk fakultet inom ämnesområdet datateknik.

Utbildningen i informationsbehandling startade 1965. Antalet studerande i informationsbehandling uppgick vid starten till något hundratal men hade vårterminen 1971 vuxit till mer än 3 500. Utbildningen har byggts ut så att utbildning avseende båda ämnesgrenarna i informationsbehandling i filosofisk grundexamen finns vid samtliga universitet, högskolan i Linköping samt vid universitetsfilialen i Växjö. Utbildning i informationsbehandling finns även inom den systematiserade decentraliserade universitetsutbildning som anordnas i Luleå och Sundsvall.

Under de senaste åren har utveckling påbörjats av ytterligare ämnesinriktningar i informationsbehandling. Sålunda har försöksverksamhet med utbildning i informationsbehandling, särskilt informatik, hösten 1971 startats i Stockholm. Utbildningen är avsedd för blivande dokumentalister, litteraturingenjörer m. fl. Avsikten är att denna utbildning skall

fortsätta även nästa år i Stockholm och senare byggas ut till att avse även andra orter. Vidare har en arbetsgrupp inom UKÄ nyligen föreslagit att även en inriktning datalogi skall tas upp på utbildningsprogrammet.

En nyhet inom ramen för utbildningsprogrammet vid filosofisk fakultet är den utbildning i datateknik som budgetåret 1972-1973 kommer att finnas i Uppsala och i Linköping med 32 resp. 40 platser. Genom kombinationer av informationsbehandling, datateknik, optimeringslära m. m. kan därmed vid universitet och högskolor för Sverige helt nya ämneskombinationer skapas med stor tyngd inom dataområdet.

Vid teknisk fakultet har inom civilingenjörsutbildningen utbildningen i informationsbehandling snabbt byggts ut på samtliga utbildningslinjer. I stort sett samtliga nybörjare (för närvarande mer än 3 000) får en omfattande utbildning inom dataområdet.

Vid teknisk fakultet återfinns också tyngdpunkten av den utbildning som avser datamaskinteknik, nämligen inom utbildningslinjerna för elektroteknik (i Linköping teknisk fysik och elektroteknik).

Utbildning i automatisk databehandling ingår även i flera av de kombinationsutbildningar bl. a. i administrativt systemarbete som ordnas på ett stort antal orter i landet och även utanför nuvarande universitets- och högskoleorter.

Kombinationsutbildningarna torde komma att byggas ut i betydande omfattning inom de närmaste åren. UKÄ arbetar för närvarande även med att inom ramen för sitt program för utbyggnad av studiekurser i tekniska ämnen och yrkesinriktade studiekurser vid filosofisk fakultet införa ytterligare utbildningar som helt eller delvis ägnas åt dataområdet i syfte att täcka in behov som i dag är mindre väl tillgodosedda.

På samtliga universitets- och högskoleorter erbjuds utbildning i ett antal orienteringskurser i informationsbehandling avsedda för studerande vid samtliga fakulteter.

Övergripande mål för bl. a. här behandlad utbildning anges i kungörelserna om utbildning vid de filosofiska fakulteterna (SFS 1969:50) respektive teknisk fakultet (SFS 1969:332). Inom ramen för de övergripande målen fastställer UKÄ, såvitt avser filosofisk fakultet en riksgiltig normalstudieplan och såvitt gäller teknisk fakultet utbildningsplaner och studieplaner. Inom ramen för normalstudieplanen lämnas betydande frihet åt utbildningsnämnderna vid universiteten och högskolorna att detaljutforma studiernas innehåll och exempelvis avgöra valet av kurslitteratur. Problem av denna karaktär som rör frågan att inom ramen för övergripande målformuleringar låta lokala universitetsinstanser ansvara för utbildningens utformning spelar en betydande roll i den översyn av organisationen på universitets- och högskoleområdet som 1968 års utbildningsutredning för närvarande arbetar med.

Skolöverstyrelsen (SÖ) förklarar sig vara väl medveten om datateknikens växande betydelse och följer utvecklingen, såväl nationellt som internationellt, i sin strävan att vidmakthålla och föreslå nya adekvata utbildningsformer. I enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag har en arbetsgrupp inom SÖ påbörjat en utredning med samlingsbeteckningen "Datorn i skolan". I utredningsuppdraget ingår bl. a. att undersöka mål och medel för ADB-utbildningen samt att undersöka förutsättningarna för att bedriva försöksverksamhet med undervisning i datateknik.

Utskottet

Utnyttjandet av automatisk databehandling (ADB) har vittgående konsekvenser för samhället och den enskilde individen. Frågor däiom har vid årets riksdag tagits upp i ett flertal motioner. En del av dessa, avseende det i propositionen 1972:1 framlagda förslaget om ett centralt personregister, CPR, har behandlats av skatteutskottet (SkU 1972:17). Konstitutionsutskottet (KU 1972:17) har behandlat en motion angående rätten att utnyttja datakommunikationsnät m. m. Samtidigt med dessa utskotts betänkanden i de angivna ämnena framlade näringsutskottet betänkande över motionen 1972:1321 (NU 1972:17), vilken innehåller förslag till olika statliga åtgärder på ADB-området. Med hänvisning till den sistnämnda motionen har i den nu ifrågavarande motionen 1972:1462 framställts yrkande om utbildningsåtgärder inom datateknikens område. Det yrkande som motionärerna framför avser såväl grundskolan och gymnasieskolan som den eftergymnasiala utbildningen.

Kungl. Maj:t uppdrog förra året åt skolöverstyrelsen att undersöka förutsättningarna för att bedriva försöksverksamhet med undervisning i datateknik i grundskola och gymnasieskola. Som framgår av skolöverstyrelsens remissyttrande har en arbetsgrupp inom överstyrelsen påbörjat en utredning med samlingsbeteckningen "Datorn i skolan".

Vad beträffar motionen i övrigt framgår av universitetskanslersämbetets remissyttrande att universitet och högskolor successivt ökat sin utbildning inom dataområdet och att ytterligare utbyggnad planeras. Därtill kommer att dataindustriutredningen nyligen till Kungl. Maj:t framfört förslag om en fyraårig datateknisk utbildningslinje, förslagsvis förlagd till teknisk högskola, samt därutöver redovisat förslag om vissa omedelbara förstärkningar vid universitet och högskolor inom nuvarande organisatoriska ram.

Mot bakgrund av vad utskottet sålunda anfört synes det utskottet inte erforderligt att riksdagen gör något särskilt uttalande i ämnet, varför motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1972:1462.

Stockholm den 26 oktober 1972

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Mårtensson (s), Richardson (fp), Jönsson i Arlöv (s), Nordstrandh (m), Elmstedt (c), fru Gradin (s), fru Dahl (s), fru Sundberg (m), herr Sundgren (s), fru Söder (c), herr Stålhammar (fp), fröken Andersson i Stockholm (c), fru Laag (s) och fru Nordlander (vpk).

Göteborgs Offsettryckeri AB 72 1704 S Stockholm 1972